

18 Základní pravidla bezpečnosti práce a přeprava koní

18.1 Základní pravidla bezpečnosti práce při výcviku a v chovu koní

- Koně ve stáji musejí být odděleni pohybovou nebo pevnou přepážkou a pevně uvázáni za stájovou ohlávku.
- Ve volných stájích lze umístit jen klisny s hříbaty a hříbata v odchovu. Koně nesmějí být okováni na zadních nohou.
- Koně ve volných stájích a boxech se uvazují jen při podávání jaderného krmiva nebo při čištění.
- Kopaví nebo kousaví koně musejí být umístěni na konci stájové řady, jejich stání je nutné označit výstražnými tabulkami. Nesmějí být umístěni ve volné stáji. Mimo stáj musí mít kousavý kůň košík (náhubek).
- Kopavé a kousavé koně je možné krmit jen z krmné uličky nebo ze sousedního stání.
- Při čištění musí ošetřovatel stát vždy po boku koně. K čištění je zakázáno používat hřebíčko, to slouží k odstranění prachu a nečistot z kartáče.
- Postroje musejí být pevné, udržované v dobrém stavu, nesmějí způsobovat koni odřeniny a otlaky.
- Před postrojením je nutné koně otočit do uličky, nauzdit ho a pak teprve postrojovat.
- Při vyvádění a vedení koně musí jít ošetřovatel po jeho levé straně. Otěže, opratě a postraňky se nesmějí vláčet po zemi. Třímeny nesmějí volně viset.
- Omotávání otěží nebo opratí kolem ruky nebo těla při vedení nebo řízení koně je zakázáno.
- Zaučování mladých koní v tahu a pod sedlem musí být svěřeno jen zkušenému pracovníkovi.
- Před zapřaháním koní do vozu se musí kočí přesvědčit, že je vůz v pořádku a zabrzděný. Nejprve se sepnou křížovky a pak opratě vzadu a potom se připevní (zapnou) držáky na oj a pak postraňky.
- Řízení potahu může být svěřeno osobě starší 16 let za předpokladu, že byla školena v dopravních předpisech. Hromadnou dopravu lze svěřit osobám starším 18 let s nejméně dvouletou praxí.
- Přetěžování vozu nad jeho nosnost a tažnou sílu koní není dovoleno.
- Zapřažení koně při delším stání musejí být zajištěni vypnutím vnitřních postraňků a musejí být pod dozorem.
- Po veřejných komunikacích lze vést bez postrojů nejvýše tři koně, v zápleži nejvíce šest koní. Za vozem mohou být vedeni nanejvýš tři koně.
- Plavit koně je dovoleno jen bez postrojů a pod dohledem zkušeného pracovníka, který musí mít vždy k dispozici záchranné pomůcky.
- Před připouštěním hřebce musí být klisna s výjimkou plnokrevné spoutána pevnými provazy

- na zadních nohou ve spěnkách, přičemž konce provazů jsou protaženy pod břichem mezi přední nohy klisny, převedeny přes kohoutek a spojeny v předprsí lehce rozvazatelnou myčkou. Plnokrevná klisna se při zapouštění opatří na zadních nohou plstěnými chrániči (bačkorami) a přední noha se zvedne popruhem.
- Hřebce používané k plemenitbě nesmějí obsluhovat ženy a osoby mladší 18 let.
- Podkovávat koně může jen zkušený podkovář za účasti ošetřovatele.
- Ostré ozuby na podkovách je nutné hned při příchodu do stáje odšroubovat a nahradit je krátkými tupými ozuby.
- V letním období musejí koně pracující v terénu zamořeném hmyzem opatření sítěmi nebo ošetření chemickými prostředky k ochraně proti bodavému hmyzu.
- Ohony a hřívy u koní se nesmějí neúměrně zkracovat, kromě případů odůvodněných léčebnými zákroky.
- Nesnášenlivé plemenné hřebce lze vodit nebo pohybovat pod sedlem jen odděleně.
- Hřebci se předvádějí zpravidla nevyvázáni, na jednoduché uzdečce s předváděcí otěží dlouhou alespoň m, popřípadě s obnoskem. Těžko ovladatelné hřebce musejí předvádět dva ošetřovatelé.
- Jezdci musejí být vybaveni ochrannou přilbou a vhodnou obuví.
- Ke zkoušení klisen se musejí používat jen klidní hřebci. Zkoušení klisen lze provádět jen u zkušební stěny.
- Hřebec se nesmí připouštět přímo ze stáje. K připouštění se musí vést. Ošetřovatel při připouštění musí stát tak, aby nemohl být zasažen zadní nohou klisny ani přední nohou hřebce.

18.2 Zásady welfare a ochrany zdraví v chovu koní

Ustájení musí splňovat všechny etické a technologické požadavky k uspokojení životních a psychologických potřeb koní (řádná péče, dostatek prostoru, plochy, pohybu, světla, větrání, podestýlky, odpočinku, výživy atd.). Doporučené je volné ustájení (ve skupině) pro chovné koně, klisny s hříbaty, hříbata po odstavu a mladé koně až do zařazení do výcviku, popř. boxové pro sportovní koně (u obou způsobů vždy v kombinaci s pastvou nebo alespoň s dostatečným výběhem). Vazné ustájení se používá omezeně pouze u pracovních koní, je nejméně vhodné a je ho třeba opět

kombinovat s dostatečným pohybem ve výběhu, lépe na pastvině.

K zásadám welfare a ochraně zdraví při sportovním využití koní navázala **Mezinárodní jezdecká federace (FEI)** během světových her ve Stockholmu v roce 1990 na vžitě, ale pravidly nestanovené tradice v péči o koně a etická ustanovení upravením řádů, pravidel legislativy. Motem je, že při všech jezdeckých sportech a soutěžích je dobrý stav a péče o koně nadřazena nad zájmy a požadavky chovatele, majitele, trenéra, sponzora, obchodníka, dopravce či úředníka.

Zásady ochrany koní, schválené **ÚKOZ - Ústřední komisí pro ochranu zvířat Mze** v souladu se Zákonem na ochranu zvířat proti týrání 246/92 Sb. jsou obsaženy v Pravidlech České jezdecké federace (ČJF), Dostihových řádech Jockey clubu ČR a České klusácké asociace a v Pravidlech pro rodeové ježdění Westerns International.

Vedle předepsaného věku pro účast obecně platí, že nesmí v dostihu či v soutěži startovat klsna zapuštěná v daném roce, koně nemocní nebo podezřelí z onemocnění, vyčerpání, přehřátí, nedostatečně odpočatí po dopravě, s poruchou zraku, pod vlivem zakázaných látek - dopinku, nebo při odmítnutí antidopinkové kontroly, koně po provedení znečitlivujících zákroků na končetinách (neurektomie), s neodpovídající nebo nezkontrolovanou výstrojí a pomůckami podle stanovených pravidel, s nesprávným podkováním (i v překážkových dostizích pantoflice bez ozubů) a koně, kteří nemají stanovenou dokumentaci pro svou identifikaci a předepsanou veterinární dokumentaci. Samostatně jsou též stanoveny zásady welfare pro kočárové koně při soutěžích spřežení, odpovídající standardům FEI, a doporučeny jsou také podmínky provozu kočárů a podobných záprěží koní při výkonu živnostenské činnosti, např. fiakry v historických částech měst apod.

18.3 Dopinky koní

Dopink koní je v souladu s mezinárodními předpisy u nás zakázán. Podání dopinkových a jiných látek poškozujících organismus s cílem změnit výkonnost nebo vzhled koně je považováno podle **Zákona na ochranu zvířat (246/92 Sb.)** za týrání a je trestně postižitelné.

Zakázanou je látka uvedená v seznamu vydávaném Státní veterinární správou ČR a není rozhodující, zda byla podána v krmivu, injekčně nebo jiným způsobem. Antidopinkové kontroly jsou povinné a mohou se uskutečnit kdykoliv i mimo soutěž pověřeným inspektorem okresní nebo městské veterinární správy. Náklady na vyšetření (8 - 30 tisíc Kč) platí stejně jako v zahraničí ten, kdo ho zřídil, v případě pozitivního výsledku však osoba zodpovědná za péči o koně, s níž se pak podle

závažnosti okamžitě zahajuje přestupkové trestní řízení.

18.4 Přeprava koní

Důležitým faktorem, který ovlivňuje zdraví, výkonnost a celkovou pohodu zvířete je transport, který musí splňovat základní mezinárodní podmínky doporučené Výborem ministrů Rady Evropy ze dne 17. září 1987. Některé zásadní ustanovení uvádíme:

- Během silniční přepravy může převzít funkci ošetřovatele řidič vozidla. Když se vzhledem k délce trvání či vzdálenosti nemůže o koně náležitě postarat jeden řidič, je nezbytná přítomnost druhého řidiče.

Vhodné hodnoty pro konstrukci nakládajících zařízení - vnější rampy: stoupání nemá přesáhnou 30°, pro sestup pokud možno ještě menší; postranice (u ramp nebo zvedacího zařízení) mají být vysoké 1.3 m, schod z konce rampy do vozidla ne více než 25 cm, prostor mezi koncem rampy a vozidlem ne více než 6 cm.

- Někteří koně se nakládání do vozidel brání, v takovýchto případech může být jednodušší vést zvíře do vozidla pozpátku, avšak za těchto okolností by měly mít rampy co nejmenší stoupání, protože je těžké jít s koněm pozpátku do kopce. U zvířat, která jsou jankovitá nebo která dělají potíže při nakládání, se může snížit stres jejich umístěním zádi ke směru jízdy.

- Délka, šířka a výška prostoru, který mají zvířata k dispozici, by měla být na silničních vozidlech viditelně označena. Příslušné označení nebo symboly na vnějšku vozidla by měly jasně dávat najevo, že se ve vozidle převážejí živá zvířata. Vozidla musejí být konstruována tak, aby v nich byli koně naprosto bezpeční a aby z nich nemohli utéci.

- Pokud je to žádoucí, měly by být stěny stání nebo sekci v ohradě opatřeny měkkým obložením, a to přibližně od 75 cm nad zemí až do výše hřbetu zvířete. Je možné, že bude nutné další obložení, které bude chránit hlavu zvířete, a taktéž obložení na vodorovném hrzení před hrudí zvířete. Tato obložení by měla být snadno čistitelná a dezinfikovatelná. Na nižších úrovních postranních a zadních stěn mohou být použity pro ochranu před následky kopání materiály typu kokosových rohoží (ochrana jak pro koně, tak pro dopravní prostředek).

- Vozidla musejí být vybavena náležitě izolovanými stěnami, aby šlo zajistit, případně udržet stálou vnitřní teplotu. Vozidla, která nemají žádné mechanické ventilační zařízení, musejí být vybavena ventilačními otvory přiměřené velikosti, a to v přední i v postranních stěnách vozidla. Ventilační otvory by měly být konstruovány tak, aby převáženým koním nemohly způsobit zranění a aby mohly být v případě potřeby uzavřeny.

- Vozidlo převážející koně by mělo mít dostatečné množství přepážek, které by zabezpečily pohodu zvířat i za mimořádných okolností, a mělo by mít patřičné vybavení, které zajistí, aby při otevření dveří koně nevypadli ven.
- Vedle požadovaného prostoru pro stání nebo ležení musejí mít koně ve vozidle též dostatek místa nad hlavami, aby mohli cestovat v přiměřené pozici, aniž by si poranili hlavu nebo hřbet, a aby měli dostatek vzduchu, když vozidlo stojí.
- Pokud koně nemohou být během cesty napojeni a nakrmeni uvnitř vozidla, musejí být na vhodných místech vyloženi k napojení a nakrmení, a to alespoň jednou za 24 hodin.